

ZBIGNIEW NARECKI

KONCEPCJA EWANGELIZACJI MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ

W dziedzinie ewangelizacji ludzi młodych osobne zagadnienie stanowi ewangelizacja młodzieży akademickiej. Racji ku podjęciu tego dzieła jest wiele, tych historycznych i tych współczesnych – wywoływanych przez aktualne zjawiska, szczególnie przez wzrost udziału w życiu kraju ludzi z wyższym wykształceniem. Naprzeciw temu zagadnieniu wychodzą także niektóre dokumenty i praktyka Kościoła¹.

Dotychczasowe refleksje pastoralne i ewangelizacyjne nad młodzieżą, także akademicką, należy rozpatrzeć na płaszczyźnie kilku istotnych spraw.

Trwałą pozycję i niezbywalną rolę pracy ewangelizacyjnej nad młodzieżą, w kontekście całościowej posługi Kościoła, sankcjonuje współczesna teologia praktyczna. Każę ona rozpatrywać opiekę duszpasterską akademików w całościowym kontekście działań pastoralnych Kościoła. Kierując się zasadami duszpasterstwa ogólnego, Kościół w swym głównym założeniu dąży do budowy wspólnoty, którą realizuje w podstawowych funkcjach: katechetyczno-kaznodziejskiej, liturgiczno-sakramentalnej i diakonijnej. Dzięki pełnieniu tych funkcji rodzi się "koinonia in Christo"².

Z racji obfitej na ten temat literatury³, tradycji i całego dotychczasowego dorobku antropopastoralnego należałoby temu tematowi nadać nowy kształt,

---

¹ Zob. Episkopat Polski. *Wyniczne pracy Duszpasterstwa Akademickiego*. "Akta Kurii Metropolitarnej Warszawskiej" 1965 rozdz. I p. 1 s. 2 n.; S. Puchala. *40-lecie Duszpasterstwa Akademickiego w Kutowicach*. "Wiadomości Diecezjalne" 1987 nr 7 s. 322 nn.

² Zob. F. Błażnicki. *Wspólnota w Chrystusie jako zasada teologii pastoralnej*. "Collectanea Theologica" 1969 f. 2 s. 25-43; A. Przybecki. *Duszpasterstwo akademickie w Polsce (Propozycja koncepcji integralnej)*. "Chrześcijanin w Świecie" 1984 nr 5 s. 57 nn.; R. Rak, K. Żarnowiecki. *Akademickie duszpasterstwo*. "Encyklopedia Katolicka". T. 1. Pod red. F. Gryglewicza, R. Łukaszyka, Z. Sulowskiego. Lublin 1973 kol. 221 nn.

³ Jest liczniejsza w porównaniu z dorobkiem na temat innych grup czy kategorii stanowych. Jest też lepiej opracowana pastoralnie – zob. np. A. Przybecki. *Urzeczywistnianie się Kościoła w środowisku akademickim. W poszukiwaniu koncepcji duszpasterstwa studentów w Polsce*. Poznań 1986.

bardziej wyczerpującą formę w postaci całościowej koncepcji ewangelizacyjnej. Ponieważ ewangelizacja akademików dokonuje się w różnych grupach, nie jest przywiązana do konkretnego terytorium czy parafii, w dzisiejszej myśli pastoralnej eksponuje się potrzebę skumulowania doświadczeń zasługującego na miarę bardziej integralnego. Jest to ewangelizacja leżąca na skrzyżowaniu typów parafialnych i kategoriałno-funkcjonalnych, grupowych oraz indywidualnych, dlatego trudno ją gdziekolwiek zaszeregować i opisać.

Status duszpasterstwa akademickiego, wyznaczany dotychczasowymi praktykami, jego ogólną sytuacją społeczno-kościelną, nową wizją pastoralną, każe wytyczyć tej ewangelizacji nową pozycję i zadania⁴. Najogólniej mówiąc, jej nową pozycję i zadania konstytuują w zasadzie dwa główne wyznaczniki: 1) nowa sytuacja społeczno-religijna i moralna społeczeństwa polskiego, w tym także młodzieży akademickiej; 2) posoborowa odnowa całego Kościoła, wynikająca z pewnych przesłanek teologicznych i związanych z nimi dyrektyw ewangelizacyjnych.

Pastoralna koncepcja Kościoła polega na tym, że widzi się ewangelizację jako pośredniczenie w budowaniu wspólnoty uobecniającej Boga i będącej znakiem zjednoczenia ludzi z Bogiem. W wypadku studentów budowanie tej koinonii z Bogiem dokonuje się nie tyle przez przynależność do konkretnego terytorium, ile wskutek pełnienia określonej funkcji w społeczności. Ewangelizacja tegoż środowiska dotyczy – w odróżnieniu od pozostałych – pojęcia wspólnoty funkcjonalnej, tj. nie związanej z określonym terytorium, ale personalnej; nie ustalonej z góry, lecz wiążącej się w pewne fluktuacyjne, wymieniające się grupy-środowiska ludzi. Ta środowiskowa koegzystencja ewangelizacji akademików, nie związana terytorialnie z określoną parafią, ale powiązana ze swym uczelnianym środowiskiem, które rodzi trwale, określone konsekwencje – oto główny wyróżnik, chociaż podobny do innych środowiskowo-wspólnotowych typów ewangelizacji, często działających na terenach parafialnych. Wcale to nie przeszkadza w tym, by uczestniczyć i wypełniać ramy ewangelizacji parafialnej w integralnej koncepcji jej programów i zadań. Problemy powyższe stanowią istotne odniesienie dla innych, podobnych typów ewangelizacji, tj. środowiskowo-wspólnotowych, które tworzą się i działają według wymienionych tu zasad⁵.

⁴ Dotychczasowe braki wynikały z "tradycyjnej presji" katolicyzmu polskiego, z wynikających z nich stereotypów w duszpasterstwie akademickim – zob. t e n z e. *Urzeczywistnianie się Kościoła w środowisku akademickim*. "Poznańskie Studia Teologiczne" 1984 s. 451 nn.

⁵ Zob. N. Greinacher. *Grundsätzliches zur funktionalen Gemeinde*. W: *Handbuch der Pastoraltheologie. Praktische Theologie der Kirche in ihrer Gegenwart*. Bd. 3. 11rsg. von F. X. Arnold, F. Klostermann, K. Rahner [u. a.]. Freiburg i. Br. 1968 s. 263-268; W. R u f. *Studentenseelsorge*. Tamże s. 271-301.

I. USTALENIA PASTORALNE EWANGELIZACJI AKADEMİKÓW

Dążąc do całościowej wizji ewangelizacji akademików, należy stwierdzić, że teologia, nauka episkopatu oraz antropospołeczne uwarunkowania, tj. jej wyznaczniki, krzyżują się w polskich warunkach w wymiarze tradycji, prądów dechrystianizacyjnych i wzrastających w związku z tym zadań pastoralnych. W tej ewangelizacji, obejmującej zasadę środowiskową, dialogalną, kontekst społeczny poszczególnych środowisk uczelnianych oraz wiążące się z nimi możliwości duszpastersko-apostolskie parafii, należałoby zwrócić uwagę na kilka ważkich kwestii.

Przede wszystkim oczywiste wydaje się branie pod uwagę dotychczasowych oraz współczesnych wyznaczników tej nowej koncepcji. Odnowa ewangelizacji akademików wymaga wyjścia z dotychczasowych ram pojmowania posługi jako tylko formowania dojrzałego chrześcijanina, które to ujęcie – w świetle teologicznych ustaleń – należałoby dopełnić o treści i elementy wspólnotowe, eklesjalne. Powinna zostać pogłębiona idea zorganizowania opieki duchowej respektującej zasadę środowiskowości, zwłaszcza dialogalności, którą kieruje się ta ewangelizacja⁶.

Należy przyjrzeć się dotychczasowym ustaleniom Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski lub Komisji Duszpasterstwa Ogólnego, na które składają się plany i programy, kierunki tej działalności. Będzie to potrzebne do rekonstrukcji integralnej koncepcji ewangelizacji akademików. Istnieją dotychczas w zasadzie cztery kierunki tej działalności: 1) formacja duchowa, która dokonuje się w liturgii mszalnej i w przystępowaniu do sakramentów, w zaangażowaniu w różnego rodzaju modlitwach; 2) formacja teologiczna, dokonująca się poprzez wykłady, konwersatoria; 3) zaangażowanie w tzw. grupach praktycznych, odpowiadających potrzebom i naturze studentów, ich życia i środowiska, np. chóry, grupy ekumeniczne, turystyczne, charytatywne, misyjne, dyskusyjno-klubowe, pielgrzymkowe, fotograficzne; 4) zajęcia samokształceniowe i samowychowawcze, które podejmuje w małych grupach młodzież wyższych lat studiów. Są to najczęściej kręgi problemowo-dyskusyjne, które rozpracowują różne tematy religijno-kościelne⁷.

Proponowana koncepcja ewangelizacji akademików, wyznaczana wspomnianymi tu teologiczno-kościelnymi determinantami, musiałaby uwzględniać elementy

---

⁶ Zob. *Regulamin Komisji Episkopatu d/s Duszpasterstwa Akademickiego*. W: *Statuty Archidiecezjalnego Synodu Poznańskiego*. Poznań 1972 s. 374-378; *Status Duszpasterstwa Akademickiego*. W: *Duszpasterstwo Akademickie w Polsce*. Warszawa 1981 (mps) s. 2 nn.

⁷ Zob. A. P r z y b e c k i. *Czy w Polsce istnieje duszpasterstwo środowiska akademickiego?* "Przegląd Powszechny" 1983 nr 11 s. 178 nn.; T. U s z y Ń s k i. *Problemy duszpasterstwa akademickiego*. "Materiały Problemowe" 1980 nr 12 s. 108 n.

tradycji i doświadczeń duszpasterskich oraz ustaleń episkopatu, które należałoby uzupełnić nowymi przemyśleniami na temat struktur organizacyjnych, umiejscawiając je na szerszej płaszczyźnie, w kontekście całościowej postęgi ewangelizacyjnej Kościoła. To dopełnienie tradycyjnej koncepcji nowymi treściami i odpowiednie ustawienie na ogólnej płaszczyźnie ewangelizacji Kościoła, jego struktur, funkcji i zadań wydaje się najbardziej odpowiadać nowej rzeczywistości. Najogólniej ujmując – koncepcje dotychczasowe wydają się podążać w dwóch kierunkach: jedni próbują spojrzeć na problem całościowo, poprzez analizę modelu jego realizacji, drudzy zatrzymują się tylko na płaszczyźnie koncepcji realizacji modelu. Jedni chcą zatem model dopracować, zwłaszcza jego struktury organizacyjne, drudzy pragną tylko udoskonalać konkretną koncepcję realizacji⁸.

II. ZAŁOŻENIA REALIZACYJNE

Powstaje pytanie zasadnicze: czy proponowane koncepcje duszpasterstwa akademickiego dostatecznie wychodzą naprzeciw wychowawczo-ewangelizacyjnym wymaganiom, jakie stawia współczesność. Wydaje się, że nadal dominuje w tej dziedzinie akcent na osobistej sylwetce religijnej człowieka, która przecież nie wystarcza i nie satysfakcjonuje wszystkich zainteresowanych, jeśli się zważy, iż brakuje jej tych społeczno-eklezyjalnych wartości czy odniesień. Włączenie do formacji niniejszych wartości powinno być realizowane szczególnie wobec studentów, jeśli ma to zadośćuczynić dotychczasowym niedoborom oraz wymienionym tu wymaganiom. Można będzie mieć wtedy przesłanki do rekonstrukcji integralnej koncepcji ewangelizacji akademików.

Koncepcja integralna oznacza, że duszpasterstwo akademickie będzie musiało podjąć się zadań natury strukturalno-funkcjonalnej. Powinno być ono wspierane stosownymi inicjatywami parafialnymi, na których ta ewangelizacja jest rozwijana. Nie zastąpi jej duszpasterstwo ogólne, grupowe czy indywidualne ani nawet ich kompilacja. Być może bliżsi prawdy są ci, którzy widzą konieczność stworzenia wspólnej płaszczyzny egzystencji dla różnych form działania, stanowiącej pewną środowiskową całość, jeśli ma to być ewangelizacja o charakterze terytorialno-personalnym oraz jeśli ma się rządzić zasadami typowymi dla jednych i drugich, czyli mieć charakter pluralistyczny. Jakie zatem będą kształty strukturalno-funkcjonalne tegoż modelu, od czego zaczynać przy jego tworzeniu, jeśli wiadomo, iż każdy podział – aczkolwiek niezbędny dla jasnego przedstawienia etapów tworzenia każdego modelu – nie potrafi wyczerpująco go wyjaśnić?

⁸ Zob. P r z y b e c k i. *Czy w Polsce istnieje duszpasterstwo środowiska akademickiego?* s. 188 nn.

1. Miejsce i rola liturgii oraz sakramentów

Istotnym elementem, który wychodzi naprzeciw wymienionym tu założeniom, pozostaje liturgia koncentrująca się wokół Eucharystii. Akademicy jako ludzie młodzi, entuzjastycznie szukający prawdy, będą zainteresowani różnego rodzaju wykładami, dyskusjami. Niemniej jednak nieodzowne będzie – dla dobra ich całościowej formacji chrześcijańskiej – aby liturgia sakramentalna wraz z tą odnowioną, typu pozasakramentalnego, uzyskała swe stałe miejsce. W liturgii pozasakramentalnej dotyczyć to będzie szczególnie Liturgii Godzin, nabożeństw biblijnych, pokutnych, nie wyłączając tych tradycyjnych, tj. ku czci Maryi i Jezusa. Nie wyklucza się też procesji, błogosławieństw i poświęceń, które – odpowiednio wkomponowane i przeprowadzane w ramach ewangelizacji liturgicznej – mogą z powodzeniem współegzystować z pierwszymi. Nie ma też powodów, aby stronić od uświęconych przez tradycję form liturgicznych, które mają wiele atutów zadośćczyniących dotychczasowym niedoborom formacyjnym młodzieży.

Oto kilka ważniejszych argumentów przemawiających za wprowadzeniem liturgii sakramentalnej i pozasakramentalnej do ewangelizacji akademików.

Często ludzie młodzi poszukują prawdy nie tylko na sposób intelektualny. Doświadczenie przekonuje, iż dzisiejsza młodzież jest przeintelektualizowana, z niechęcią odnosi się do wszelkich pouczeń, wykładów, których ma wiele na swych uczelniach. Na zasadzie równowagi poszukuje jej w innych typach poznania, tj. poprzez przeżycie, doświadczenie intuicyjne czy symboliczne, misteria ukazywane w znakach i rytach. Są to wszystko sposoby poznania mogące poważnie zadośćczynić wszechwładnym dziś przerostom *mass media*, intelektualizmu, nawału słów i *quasi*-prawd, przed którymi młodzież instynktownie lub świadomie się broni. To nie werbalnego moralizatorstwa potrzeba młodzieży, lecz świadectwa, przykładu, autentyzmu u tych, którzy uczą, pozwalają młodym samookreślać się w społeczeństwie. W ten sposób wychodziłoby się naprzeciw istotnej dla życia młodego człowieka sprawie, tj. szukaniu własnej filozofii życia, tożsamości, wyboru systemu wartości itp. Byłaby to pomoc w określaniu się młodzieży jako chrześcijan – w przekroju indywidualnym i społecznym.

Formacja kultyczno-sakramentalna wymagana jest do stałego pomnażania skutków łask sakramentalnych; brak jej stanowi jedną z poważnych przyczyn niezrozumienia podstawowych misteriów chrześcijaństwa. Ogólnie dostrzegalny niedosyt tego typu formacji wynika z jednostronności czy też szablonu oddziaływania duszpasterskiego w Kościele, tj. tego z przewagą nauczająco-katechetycznego. Magiczne słowo "młody", a jeszcze bardziej fascynujące młodego doświadczanie misteriów za pośrednictwem znaków i rytów umożliwiają mu wkraczanie w rzeczywistości egzystencjalno-religijne, których nie daje inny typ ewangelizacji. Wiele mieści się w pojęciu samego uczestnictwa, m.in. w liturgii,

zwłaszcza tego wewnętrznego, i to w wymiarze wspólnotowym, "syntetyzującego" naturalną spontaniczność młodych, którą podejmują współczesne programy liturgiczno-sakramentalne.

Powyższe uwagi sugerują problemy natury organizacyjno-ewangelizacyjnej w proponowanej koncepcji. Z jednej strony postuluje się tu zsynchronizowanie, oparte na wzajemnej wymianie doświadczeń i współpracy, poczynań liturgicznych duszpasterstwa parafialnego z działaniami środowiskowymi duszpasterzy akademickich. Współpraca taka wymaga specjalizacji nie tylko ogólnoduszpasterskiej, lecz także formacyjno-apostolskiej. Z drugiej strony wskazany jest dla tej ewangelizacji współudział różnych form, metod czy technik grupowych. Nasuwają się tutaj pewne refleksje. W ewangelizacji akademików należy wykorzystywać doświadczenia i udział grup oraz wspólnot charyzmatyczno-apostolskich, np. katechumenalnych, oazowych, biblijnych, abstynenckich, charytatywnych. Należy zachęcać studentów do uczestnictwa w różnego rodzaju parafialnych rekolekcjach, misjach, pielgrzymkach, imprezach, w których mogliby dzielić się wspólnotowym doświadczeniem i zarazem przyjmować treści religijności parafialnej, co będzie dlań istotne po skończeniu studiów.

Grupy akademickie nie mogą być wyizolowane z życia parafii, na terenie których działają. Aczkolwiek kierują się własnymi, autonomicznymi zasadami, to jednak dla dobra aktualnej i przyszłej formacji nie mogą się w sobie zamykać. Łatwość spotykania się tych grup z wieloma wspólnotami kościelnymi może przysporzyć samej ewangelizacji różnych niespodziewanych korzyści. Z racji nie tylko pastoralnych musi tu być zapewnione współprzenikanie się struktur i treści Kościołów lokalnych ze strukturami i z treściami duszpasterstwa akademickiego. Ów przepływ zakładają funkcje Kościoła, realizującego się w różnorodnych środowiskach i płaszczyznach, jego urzeczywistnianie się jako wspólnoty ludu Bożego⁹. Katecheza, wykłady, konwersatoria prowadzone ze studentami powinny nastawiać ich na świadome, aktywne i zarazem spontaniczne zaangażowanie w liturgię i sakramenty. Inicjatywy dotyczące różnych form, metod, zakresów zaangażowania wychodzić muszą jednocześnie od duszpasterzy i studentów. Będzie to zatem współodpowiedzialność za liturgię i sposób jej sprawowania, zwłaszcza za przeżywanie jej we wspólnocie, za wynoszoną zeń formację. Stąd konieczność przenikania się grup studentów i służb parafialnych w liturgii, zwłaszcza eucharystycznej. Wszelka katecheza, modlitwa, pedagogizacja spełniają funkcję duchowo przysposabiającą, wprowadzając w przeżycie misterii oraz w liczne postacie uczestnictwa liturgiczno-sakramentalnego. Zaniedbania wychowania liturgicznego, oddzielenie liturgii i całej ewangelizacji akademików od

---

⁹ *Konstytucja dogmatyczna o Kościele "Lumen gentium"*. W: *Sobór Watykański II. Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*. Wyd. 2. Poznań 1968 s. 87-170.

kontekstu parafialnego, myślenie kategoriami partykularyzmu, elitaryzmu – na pewno nie służą kształtowaniu nowej jej koncepcji¹⁰.

2. Pozycja i funkcja małych grup

Przy analizowaniu założeń pastoralnych nie sposób pominąć szczególnego znaczenia małych grup. Grupy takie stwarzają wyjątkową szansę w kształtowaniu tegoż modelu tak z punktu osobowo-społecznych zapotrzebowań młodego człowieka, jak i rozlicznych wartości ewangelizacyjno-eklezyjalnych. We wspólnocie Kościoła urzeczywistnia się, realizuje swoje funkcje przez słowo, kult, sakramenty i miłość. Proponowany wariant środowiskowości z uzupełniającym go wariantem parafialnym możliwy jest do realizacji właśnie dzięki małym grupom¹¹.

Wartości wychowawczo-ewangelizacyjne są znaczące: 1) w sytuacji kryzysu wiary oraz naczelnych wartości ludzkich, a zarazem wielkiego na nie zapotrzebowania u młodzieży małe grupy stanowią dlań wyjątkowo korzystny grunt społeczny; 2) małe grupy ucieleśniają eklezyjalność ludu Bożego, która stanowiąc najgłębszy wyraz odbudowy posoborowej Kościoła na zasadzie podmiotowości, tj. partnerstwa i dialogu pomiędzy jego komórkami, jednocześnie realizuje szeroki wachlarz zapotrzebowań ludzkich w postaci wspólnej modlitwy, zrozumienia, dzielenia się wartościami itp.; 3) z poprzednich punktów wynika postulowana przez Sobór zasada eklezyjalna o wychowawczo-ewangelizacyjnym wymiarze – małe grupy uczą w sposób konstruktywny i skuteczny partnerstwa pomiędzy różnymi stanami, pozwalają tworzyć otwarte kręgi braterstwa, zawierają w sobie szanse ekumeniczne, aktywnego angażowania się w rozmaite akcje, np. katechetyczne, apostołskie. Nieodparcie z poprzednimi kwestiami wiąże się konstituowanie porządku ewangelizacyjnego, na który składa się szereg ważkich spraw duszpastersko-apostołskich.

W toku kształtowania się wychowawczo-ewangelizacyjnych wartości w małych grupach oraz ich harmonijnej współpracy z duszpasterstwem wyłaniają się pewne niebezpieczeństwa. Ze strony grup jest to najczęściej: fałszywy mistycyzm, polegający na tym, iż "oświeceni przez Boga" zrywają kontakt z oficjalnymi strukturami i przedstawicielami Kościoła; przypisywanie sobie nadzwyczajności, czyli nietypowych uzdolnień i charyzmatów, co może prowadzić do sekciarstwa,

---

¹⁰ Zob. F. K a m e c k i. *Uczestnictwo młodzieży w liturgii eucharystycznej (Spostrzeżenia, uwagi, propozycje)*. "Seminare" 1986 s. 63 nn.; K. R y c z a n. *Miejsce i rola młodzieży w parafii*. Tamże s. 53 nn.; P r z y b e c k i. *Duszpasterstwo akademickie w Polsce* s. 66 nn. Zob. także: A. K i e k o. *Czynne uczestnictwo świeckich w Eucharystii na przykładzie duszpasterstwa akademickiego przy KUL*. Lublin 1987 (mps pracy magisterskiej – Biblioteka KUL).

¹¹ Zob. J. K r u c i n a. *Wspólnotowa struktura Kościoła*. "Znak" 1968 nr 171 s. 1101-1115; B. P r z y b y l s k i. *W uniwersyteckiej wspólnocie*. "W drodze" 1981 nr 11-12 s. 168-178.

tj. powodować odcięcie się grup od wspólnego podłoża kościelnego, z którego wywodzą się i czerpią swoją moc. Zbytne eksponowanie w tych grupach podmiotowości świeckich może też – na zasadzie przeciwwagi – zrodzić pewnego typu antyklerykalizm, co w sumie prowadzi do odrzucania przez nie wartości tradycyjnych na korzyść tych nowych, zbyt subiektywnych. Wiadomo, że w ewangelizacji studentów chodzi o uzupełnienie charyzmatów i urzędów, równowagę pomiędzy starym i nowym, o rzeczową współpracę z duszpasterstwem. Oparta jest ona bowiem na ogólnych zasadach duszpasterstwa parafialnego masowego, aczkolwiek ma szeroką autonomię w postaci własnych praw i reguł. Ze strony duszpasterstwa grozi tej ewangelizacji odgórne, instytucjonalne narzucanie swojej kurateli czy autorytetu, przed którymi słusznie bronią się młodzi. Może to niszczyć spontaniczność, otwartość i rozwój grup, z kolei pozostawienie ich zbyt swobodzie doprowadza do oderwania od parafii, do sekciarstwa, poprzez które tracą swój cel i charakter.

Powyższe problemy wskazują na fakt, że kształtująca się ewangelizacja akademików może przybierać rozmaite formy. Wskazany model środowiskowo-personalny, który tworzy społeczność pluralistyczną i dynamiczną, otwartą na nowe postacie życia liturgiczno-sakramentalnego grupowego, musi zachowywać wielofunkcyjne związki. Stanowią one dla tej ewangelizacji ramy organizacyjne. Ta ciągle konstytuująca się w składzie personalnym społeczność, potrzebująca stabilności przez łączność ze strukturami parafialnymi, wymaga trzeciego – "katalizującego" nurtu. Miałby on ją chronić przed wspomnianymi tu wypaczeniami, zapewniać jednolity kierunek rozwoju, gwarantować skuteczność oraz pozwalać adaptować się swym członkom do normalnego życia parafialnego.

3. Ewangelizacja indywidualna akademików

Uzupełniający charakter w stosunku do dwu poprzednich nurtów ma tzw. ewangelizacja jednostkowa. Stanowią ją formy i metody wypracowane przez wielowiekową tradycję oraz te rozwijane dzięki postępowi współczesnych nauk antropologicznych. Zważywszy na fakt, iż przerost wspólnotowych form ewangelizacji może zagubić fundamentalny jej wymiar, tj. osobisty zbawczy kontakt człowieka z Bogiem, bacząc na dezintegracyjne znamiona, które niosą z sobą duże ośrodki akademickie w Polsce, powodujące zagubienie się młodego człowieka poszukującego prawdy i konstytuującego swoje miejsce w świecie, mając na względzie, że z reguły każdy człowiek stanowi niepowtarzalne i odrębne indywiduum – niniejszy nurt wydaje się wyjściowy, podstawowy w tej ewangelizacji. Zresztą warunkiem jakichkolwiek zorganizowanych, zbiorowych form pozostawać muszą te indywidualne, które gwarantują osobisty kontakt człowieka z Bogiem. Ze względu na wielkie zróżnicowanie środowisk akademickich, od-

osobnionych sytuacji, możliwości, uwarunkowań i potrzeb ewangelizacja skierowana na jednostkę musi być wielokierunkowa. Do form tradycyjnych należą te wypracowane w duszpasterstwie zwyczajnym i nadzwyczajnym z zakresu katechetyki, życia liturgiczno-sakramentalnego, diakonii parafialnej, nowoczesne zaś dotyczą technik pastoralnych wykorzystujących osiągnięcia nauk społecznych, zwłaszcza psychologii, pedagogiki, socjologii, a także medycyny – tak w kontakcie indywidualnym jak i w grupowych oddziaływaniach na jednostkę. Zatem w nurcie ewangelizacji jednostkowej akademików wystąpią – we wzajemnym związku – dwa zasadnicze kierunki oddziaływań: tradycyjne i nowoczesne, uwzględniające środowiskowe uwarunkowania życia studentów i wychodzące naprzeciw intymnym ich problemom. Znajdą się w nich codzienne sprawy egzystencjalne, światopoglądowe, osobiste, społeczno-zawodowe, patriotyczne, a zwłaszcza te moralno-religijne, koncentrujące się wokół sensu życia, pozwalające określać ich postawy i zachowania wobec kluczowych zagadnień współczesności, tj. wobec rozlicznych dylematów natury etycznej, jakie stawia przed nimi rzeczywistość, często kontrastująca z ich młodzieńczymi ideałami.

4. Indywidualne a grupowe formy ewangelizacji akademików

Ogrom możliwości oraz doświadczenia Kościoła w zakresie ewangelizacji akademików wskazują na potrzebę jej odpowiedniej organizacji, przygotowania prowadzących ją duszpasterzy¹². Osoby pracujące z akademikami muszą jednocześnie mieć ludzkie i religijne, zwyczajne i specjalne predyspozycje czy kwalifikacje, które zakładają jej skuteczność. Powinno się łączyć między sobą różne formy i metody pracy indywidualnej w ten sposób, aby faktycznie pomagały młodym w ich osobistych problemach, służyły stałą przyjacielską radą, życzliwym wsparciem.

Do pracy uwzględniającej indywidualne zapotrzebowania młodych powinny być włączone struktury zbiorowe. Także w grupowych formach ewangelizacji należy dowartościować potrzeby indywidualne poszczególnych członków, gdyż wiadomo, iż oni te grupy stanowią i je rozwijają. Struktury zbiorowe – wspólnoty – potrzebują ewangelizacji indywidualnej tak jak wszelkie pozostałe formy ewangelizacji, które w ramach programów czy praktycznych działań mogą dzięki temu odnajdywać własną tożsamość. Tworzenie studenckich wspólnot środowiskowych opartych na zasadach przyjaźni i dialogu powinno być "osadzone" na gruncie parafialnym, w kontekście ogólnokościelnym. Plany i pro-

---

¹² Zob. R. G ó r a l c z y k. *Wspólnoty podstawowe. Przegląd bibliograficzny*. "Collectanea Theologica" 1972 t. 4 s. 159-163; W. P i w o w a r s k i. *Próby rekonstrukcji wspólnoty parafialnej*. "Znak" 1969 nr 184 s. 1304-1308; P r z y b e c k i. *Urzeczywistnianie się Kościoła w środowisku akademickim* s. 452 nn.

gramy parafialne oraz środowisk studenckich, przenikające się nawzajem i przebiegające w wymiarze indywidualno-grupowym poprzez trzy podstawowe funkcje Kościoła, tj. katechizację, liturgię i życie sakramentalne oraz diakonię apostołską, wymagają – podobnie jak inne dziedziny ewangelizacyjne – stałego "ugruntowywania" poprzez ogólnoludzkie, humanizacyjne wartości czy treści.

Katechetyczne formy i metody ewangelizacji wymagać będą prowadzenia jej nie tyle dyskursją, ile przez dialog i przeżycie wspólnotowe. One to "zachęcają" młodych do angażowania się w życie i działalność grupy. Specjalizacja treści, specyfikacja form i metod prowadzenia spotkań, dialogów, wymiany myśli z młodzieżą na różne tematy wymagają uwzględniania szerokiego zakresu problematyki, którą akademicy szczególnie się interesują. Powszechnie znana jest niechęć młodych do werbalnych, moralizatorskich i narzucanych z góry tematów światopoglądowych, obyczajowych itp. Dlatego pośród nich znaleźć się muszą takie, które realizowałyby cele i zadania pastoralno-ewangelizacyjne, a zarazem wychodziłyby naprzeciw aktualnym osobistym i środowiskowym zapotrzebowaniom młodzieży oraz ich grup. Wyważenie proporcji pomiędzy uwarunkowaniami antropospołecznymi młodych a założeniami ewangelizacyjnymi akademików, następnie "wkomponowanie" jej w ogólnoparafialny kontekst ewangelizacyjny – oto wciąż aktualny, główny jej dylemat.

Przeciwdziałając wyizolowaniu i partykularyzmowi, które stale zagrażają tej ewangelizacji, należałoby organizować sprawdzone duszpastersko formy pracy ośrodków środowiskowych, diecezjalnych, umożliwiające młodym angażowanie się indywidualne bądź zbiorowe. Wychodziłyby temu naprzeciw ogólnodiecezjalne inicjatywy duszpasterstw akademickich, formy pracy diecezjalnych ośrodków duszpasterstw akademickich, tygodniowe, miesięczne, roczne programy zajęć w duszpasterstwach akademickich, uwzględniające zarówno dyrektywy Kościoła, jak i potrzeby społeczności studenckich. W programach tych zawarto szeroką gamę form, metod i środków duszpastersko-apostołskich, bogaty wachlarz bloków tematyczno-religijnych i antropologiczno-egzystencjalnych¹³. W tym celu oczekuje się ze strony Kościoła tworzenia: zrzesseń, grup o celach humanizacyjno-ewangelizacyjnych, np. na wzór Sodalicii Mariańskich, Juventus Christiana, Pomocy Bliźnim bądź na wzór struktur ogólnokościelnych – scholi liturgicznych, zespołów muzycznych – w zależności od preferencji studentów oraz ich typów uczelni, na których studiują; klubów inteligenckich pogłębiających zainteresowania, np. filmowe, fotograficzne, teologiczne, ekumeniczne, misyjne, turystyczne, pielgrzymkowe, krajoznawcze z akcentem na zwiedzanie dzieł sztuki

¹³ Puchala, jw. s. 323 nn. Zob. też: J. Łukomski. "Życie z wiary" w środowisku akademickim. "Kielecki Przegląd Diecezjalny" 1984 nr 1 s. 31 nn.; Z. Pawlak. *Rzeczywistość, która kształtuje duchowy profil polskiej młodzieży akademickiej*. "W drodze" 1981 nr 11-12 s. 180-186.

sakralnej i budownictwa kościelnego; nieformalnych wspólnot religijno-kościelnych typu biblijnego, oazowego, katechumenalnego, apostołskiego, abstynenckiego itp. Już pobieżne wyliczenie tych "zapożyczonych", jak i utrwalonych tradycją form ewangelizacji akademików świadczy o nicograniczonych możliwościach, które można wytworzyć we wzajemnej współpracy Kościołów lokalnych ze środowiskami czy z ośrodkami duszpasterstw akademickich.

Podobnie zadośćczynić można indywidualnym zapotrzebowaniom studentów dotyczącym ich spraw egzystencji, obyczajowości, wiary. Wypracowane w Kościele katechizacyjno-pedagogizacyjne i poradniane formy pracy z dorosłymi, poradnictwo przedmażeńskie i rodzinne w zakresie formacji i duszpasterzowania mogą profilować się – jeśli zajdzie ku temu potrzeba – pod kątem indywidualnej pomocy studentom, ich małżeństwom i rodzinom. Zresztą w pracę tych struktur mogą włączać się sami studenci, którzy najwłaściwiej pomogą czy ukierunkują ich działalność.

5. Organizacja ewangelizacji akademików

Kolejną sprawą w procesie kształtowania powyższej koncepcji jest organizacja tej ewangelizacji. Jednakże wymaga ona przygotowania i rozwijania odpowiednich struktur. W związku z tym jawią się następujące zadania.

Przede wszystkim konieczne jest stworzenie ośrodka centralnego i jego odpowiedników diecezjalnych, które sprawnie nadzorowałyby i koordynowałyby całą akcją. Ich wielofunkcyjna rola zawierałaby w sobie kompetencje wypracowania planów i programów działania, tych długofalowych i okolicznościowych. Odgórne programowanie tej ewangelizacji, a zarazem zsynchronizowanie jej z innymi dziedzinami pozwalałoby ustawić ją we właściwych relacjach i proporcjach do poszczególnych elementów i zadań ogólnoparafialnych. Podobnie rzecz będzie się miała na szczeblu ośrodków obsługujących jeden większy okręg terytorialny lub kilka środowisk akademickich¹⁴.

Jeszcze inny problem stanowi tworzenie wspomnianych ośrodków okręgowych i środowiskowych nie z racji administracyjnych, lecz w celu, który uzasadnia ich istnienie i działanie. Racji ku temu jest wiele. Utrzymując kontakt z ośrodkiem centralnym i zarazem z ich macierzystymi strukturami terytorialnymi Kościoła lokalnego oraz z podobnymi sobie sąsiednimi strukturami akademickimi, spełniałyby wiele konkretnych funkcji organizacyjno-ewangelizacyjnych, dostosowanych do potrzeb i wymagań środowiskowych. Najlepiej byłoby, gdyby ośrodek

---

¹⁴ Zob. P u c h a ł a, jw.; *Materiały Sekretariatu Komisji Duszpasterstwa Akademickiego. Rektorat kościoła Św. Anny w Warszawie* (mps); P r z y b e c k i. *Urzeczywistnianie się Kościoła w środowisku akademickim* s. 101-164.

lokalny znajdował się przy większym, niejako "predystynowanym" do tej roli kościele, np. sanktuaryjnym, rektoralnym, kolegiackim. Wtedy można byłoby na miejscu zespałać, koordynować działania poszczególnych grup środowiskowych i kierować ich pracą, co umożliwiłoby nawiązywanie z nimi sprawnej łączności przez dokładne rozeznanie oraz szybkie reagowanie na ich potrzeby czy niedomogi religijne i duszpasterskie. Mogłoby to zagwarantować najbardziej adekwatną i skuteczną działalność dla danego ośrodka. Zresztą, systematyczne i okazjonalne akcje ewangelizacyjne powinny nosić na stałe znamię wzajemnej współpracy, wymiany usług. Stworzenie sprawnego transferu wzajemnych usług umożliwiłoby rozwijanie optymalnego modelu integralnej, środowiskowo-parafialnej, spełniającej swą wielofunkcyjną misję ewangelizacji. Wzajemne zapewnienie sobie warunków i środków do realizacji zadań czyni wszystkie składniki organizacyjne niezbędnymi i stwarza możliwość prowadzenia działalności bardziej wszechstronnej i skutecznej.

W ramach wzajemnej, otwartej wymiany doświadczeń sprawą wciąż aktualną pozostają: poszukiwanie nowych form pracy, które by lepiej odpowiadały zapotrzebowaniom studentów; dokładniejszy sondaż postaw i zainteresowań społeczności akademickich, które wciąż się przeobrażają wraz z nowym społeczno-gospodarczym, moralnym i politycznym kontekstem warunków kraju. Przede wszystkim należałoby dokonać dokładniejszej analizy i diagnozy, która dotyczyłaby głównych środowisk akademickich, następnie – oceny szans i warunków ewangelizacyjnych w tym zakresie Kościoła polskiego. Sprawą niezmiernie wagi jest podejmowanie długofalowych akcji realizowania koncepcji, której zarys, główne jej nurty, staraliśmy się przedstawić. Zresztą wskazane w artykule kierunki tej działalności są w pewnych swych odmianach czy elementach upowszechniane. Ku ich integralnemu podjęciu, ku nadaniu im wspólnotowo-eklezyjalnej platformy, bardziej permanentnych organizacyjno-ewangelizacyjnych znamion "przemawiają" już dziś realne podstawy teologiczno-pastoralne, stosowane praktyki ewangelizacyjne, zwłaszcza otwierająca się zupełnie nowa sytuacja społeczeństwa i Kościoła polskiego doby lat dziewięćdziesiątych¹⁵.

---

¹⁵ Zob. wytyczne, statuty, regulaminy episkopatu i niektórych diecezji (katowickiej, poznańskiej, warszawskiej). Można śmiało czerpać do duszpasterstwa akademickiego osiągnięcia ruchów: katechumenalnego, "Światło–Życie", wspólnot-ruchów rodzinnych, biblijnych, apostoelskich i innych – zob. P u c h a l a, jw. s. 333.

THE CONCEPTION OF EVANGELIZATION OF UNIVERSITY YOUTH

S u m m a r y

There are two main elements determining the new status and function of the pastoral care for youth, among others, university students, i.e. 1) new social-moral-religious situation of Polish society and the Church which situation is being created at present, 2) postcouncilar renewal of the whole Church which follows from certain theological premises and related with them evangelizational instructions. That is why one should look more closely at the hitherto conceptions and directions of the pastoral care for youth. One can generally say that the main current trends of this activity are insufficient. They are directed towards either: 1) spiritual formation which is carried out in liturgy, sacraments, Sunday Eucharist and various prayers, 2) theological formation carried out by means of lectures and conversatories, 3) engagement in various practical groups, fellowships, 4) self-teaching and self-educational classes. The conception that has met the above demands does not seem to be that one which takes one of these four directions or comprises them into one direction. It is rather such a conception that is supplementary to the hitherto practices of the Church, adding to them the ecclesial aspects. At the same time, this conception sets up its own structures on the *milieu*-parochial foundation in concert with other evangelizational functions. It seems that this approach gives the pastoral care for university students some characteristics of integrity, making it an "integral evangelization".

In keeping with the broader understanding of the ministry for students as an "integral evangelization", we can find in the conception put forward to be carried out the following things: the adequate, as for its integral understanding, role of liturgy, sacraments, small groups; the individual and group, pastoral-apostolic kinds of activity placed in appropriate proportions, and the *milieu*-parochial framework of reference for its organization. Let us mention that the conception that has been outlined here is already in some of its aspects being put into practice. We find more and more genuine opportunities to make this approach more integral, i.e. in its ecclesial understanding and *milieu*-parochial placement. We can find those opportunities in the developing pastoral theories, organizational-evangelizational practices which are entertained now, especially in the new social-Church situation of Poland in the 90s.

Translated by Jan Kłos